

Nederland in de Koude Oorlog

LEGAL FRONT OFFICE VAN
WASHINGTON

VIERDE VOORDRACHT

1

Gerard Strijards
7/25/2023

Na de Nieuw-Guinea-crisis snapt Den Haag dat het eerst Washington moet raadplegen²

Gerard Strijards
7/25/2023

Het gaat om een bindend advies

- ▶ Alleen dán mag Nederland een ferm standpunt innemen
- ▶ Het kan dan tijdelijk gidsland zijn
- ▶ Mits het de grenzen van de containment respecteert
- ▶ Mag het zelfs topambtenaren leveren voor NAVO, OESO, IMF, UN
- ▶ Binnen EEG-verband zal het niet anders zijn
- ▶ En jegens het Communistisch Blok evenzeer
- ▶ Dit zijn de randvoorwaarden voor de externe Nederlandse soevereiniteit

Dan mogen Stikker en Luns NAVO-SG worden

De Tweede Indo-Chinese oorlog leidt tot het Vietnam-drama

3

Gerard Strijards
7/25/2023

De Fransen starten dat drama

- ▶ Zij bombarderen de Vietnamese havenstad Hai Phòng (Tonkin) ter inleiding van hun rekolonisatie-landingen op 23 november 1946
- ▶ Ze komen in gewapend conflict met de Vietminh en het Chinese Volksleger
- ▶ De USA steunt Frankrijk
- ▶ Ook al is in Potsdam 1945 erkend dat Het Westen Azië uit moet
- ▶ Maar Washington beschouwt Parijs nu als partner in de Koude Oorlog
- ▶ Parijs verliest deze oorlog bij Dien Bien Phu
- ▶ Bij de Vrede van Genève 1954 wordt Vietnam gesplitst in een noordelijk en zuidelijk deel op de 17e breedtegraad
- ▶ Hò Chi Minh is leider van het noordelijk deel

Vietnam kan na een referendum verenigd worden. USA werkt dat tegen.

De USA verhindert dat een referendum wordt gehouden in Zuid-Vietnam

4

Gerard Strijards
7/25/2023

Washington raakt nu direct betrokken

- ▶ Het stuurt geld en adviseurs om greep te krijgen over Zuid-Vietnam
- ▶ Het wordt anders communistisch
- ▶ De Vietminh in het noorden beschouwt dat als verdragsbreuk van de USA
- ▶ Het zendt nu infiltranten naar Zuid-Vietnam
- ▶ Het vormt de Vietcong die een guerrilla begint
- ▶ De Vietcong vindt dat Vietnam de Volksrepubliek China moet volgen bij diens "Grote Stap Voortwaarts"
- ▶ Het wil Tonkin, Annam en Cochin-China verenigen tot één staat
- ▶ Dat is voor de USA, gelet op de containment-policy, onaanvaardbaar

Wie Hò volgt krijgt ruzie met Washington

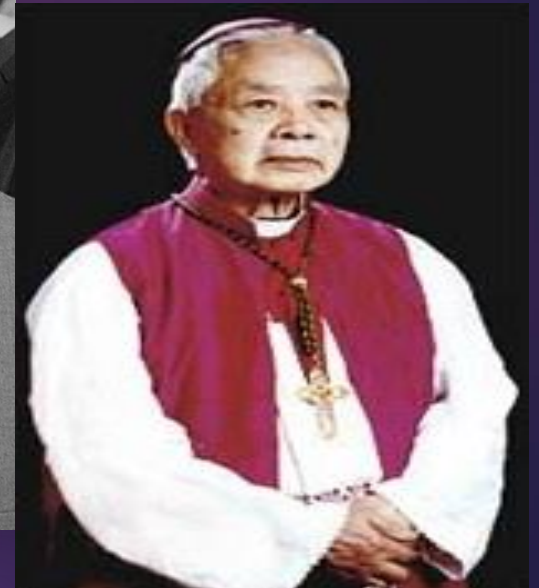
Tonkin-incident keerpunt: tweede Indo-Chinese oorlog

5

Ngô Đình Diêm leider Zuid-Vietnam

- ▶ De USA wijst Ngô aan als beheerder van Zuid-Vietnam in 1954
- ▶ Ngô heeft echter een beruchte reputatie als koloniaal minster voor de Fransen
- ▶ De USA kijken naar Ngô als anti-communist en katholiek
- ▶ Washington steunt Ngô royaal
- ▶ Ngô bouwt een politiestaat op en doet aan clientelismo
- ▶ Hij onderdrukt de Boeddhisten krachtig
- ▶ De USA-CIA laat nu een coup plegen door Zuid-Vietnamese generaals in 1963
- ▶ Hò hervat zijn infiltraties via de Vietcong
- ▶ POTUS Johnson organiseert het Tonkin-incident:
- ▶ Een USA-schip wordt door Noord-Vietnamezen aangevallen

Ngô wordt vermoord

Gerard Strijards
7/25/2023

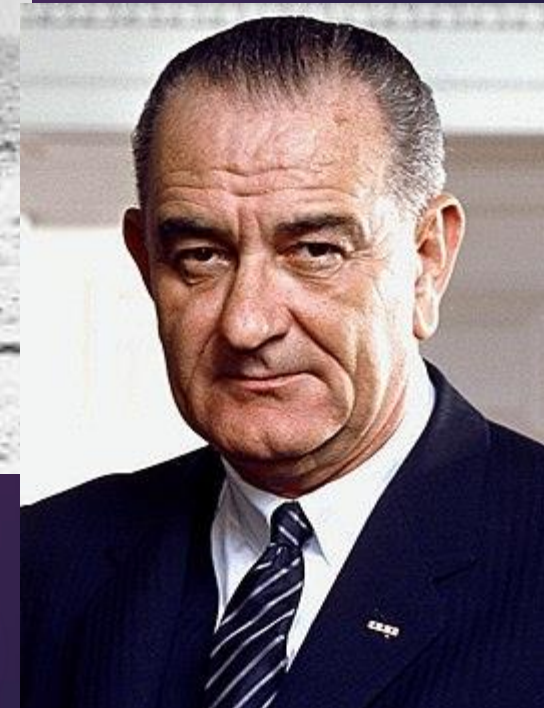
USA stuurt nu marine en landmachtonderdelen vanaf 2 augustus 1964

Gerard Strijards
7/25/2023

Of de aanval door Noord-Vietnam plaatshad is niet duidelijk

- ▶ De Maddox voer in Noord-Vietnamese wateren
- ▶ Werd een Noord-Vietnamese aanval uitgelokt?
- ▶ Op 7 december gaf het Congress bij de Tonkin-resolutie POTUS volmacht voor directe aanvallen in Zuid-oost Azië
- ▶ Zonder dat daarvoor een formele oorlogsverklaring nodig zou zijn
- ▶ POTUS buit deze volmacht ten uiterste uit
- ▶ Uiteindelijk zitten 543.400 USA-militairen in Vietnam maar krijgen de Vietcong er niet onder

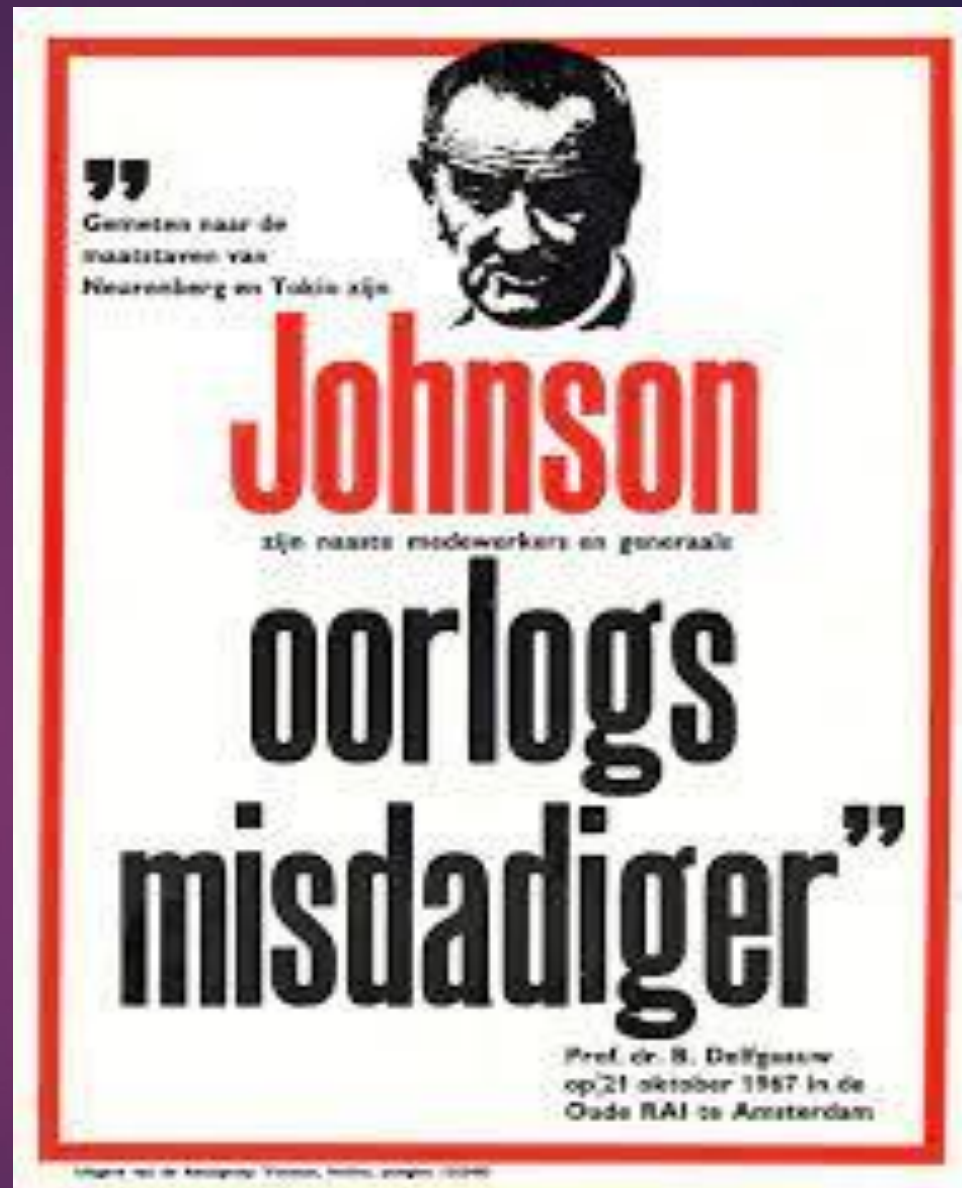
USS MADDOX

Johnson Molenaar

Links Nederland distantieert zich van deze (proxy)oorlog

- ▶ De geweldsconflicten komen neer op oorlog met inhumanitaire middelen gericht tegen de burgerbevolking
- ▶ Massabombardementen, napalm, gifgassen en artilleriebarrages
- ▶ De Nederlandse kabinetten steunen Washington
- ▶ Johnson nam deze proxy-oorlog van Kennedy over die de USA al onherroepelijk gecommitteerd had
- ▶ Vooral links-progressief Nederland protesteerde via buitenparlementaire acties
- ▶ Johnson werd “moordenaar” genoemd.
- ▶ Maar omdat de Hoge Raad dit een strafbare belediging achtte van een bevriend staatshoofd in 1967 werd dat “Johnson, Molenaar!”

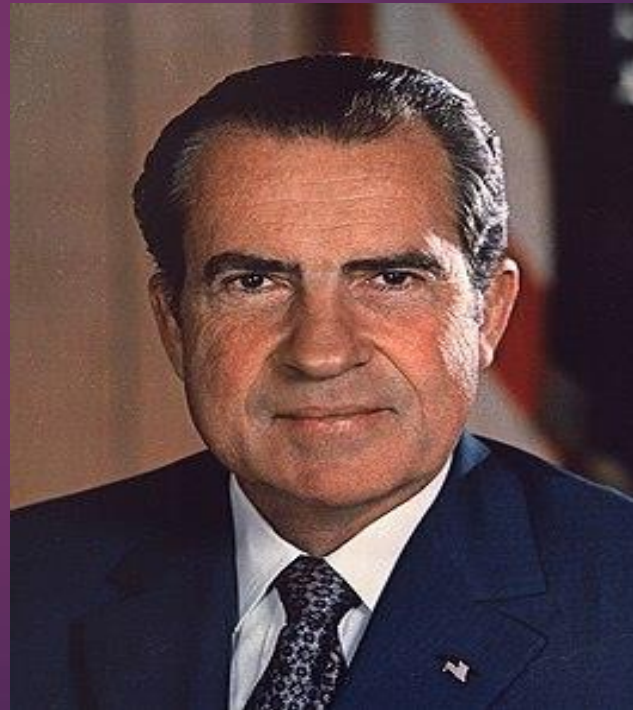

POTUS Richard NIXON belooft een eervol einde van de Vietnam-oorlog

Nixon beoogt détente met het communistisch blok

- ▶ Al is dat voor de USA nog geen einde aan de Koude oorlog
- ▶ Hij streeft naar normalisatie in de betrekkingen met China
- ▶ Al behoudt hij de wereldhegemonie voor aan de USA
- ▶ Hij trekt geleidelijk de troepen terug uit Vietnam
- ▶ Hij heropent de vredesonderhandelingen met Noord-Vietnam
- ▶ Via Henry Kissinger streeft hij naar een driehoeksverhouding met USSR en China
- ▶ Dit leidt tot de Parijse Akkoorden 1973

Het Watergate-scandal nekt deze politiek

Kissinger zoekt toenadering tot Noord-Vietnam

9

Taiwan komt daardoor in de knel

Maar de USA-bombardementen intensiveren

- ▶ USA-aanvallen op Vietcong-verbindingen in de gebieden Laos en Cambodja
- ▶ Hij probeert de oorlog te “vietnamiseren” met substantiële USA-steun voor Zuid-Vietnam
- ▶ In 1972 worden nog 53.000 ton bommen afgeworpen en in 1973 250.000 ton
- ▶ Daardoor komen de Rode Khmer in Cambodja aan de macht
- ▶ Met een genocidale oorlogvoering
- ▶ Het hoogtepunt is het bezoek van Nixon aan China in 1972
- ▶ **Wordt de wereld multipolair?**

Gerard Strijards
7/25/2023

Kissinger imiteert Metternich-1815

10

Metternich wil geen duale blokken

- ▶ Hij wil een aantal grootmachten in een bestendig machtsevenwicht in Europa
- ▶ Waarbij Metternich jongleert
- ▶ Frankrijk, oorspronkelijk agressor, mag ook meespelen
- ▶ Kissinger wil dat de USA die multipolariteit aanvaardt
- ▶ Daarom bezoekt Nixon ook Leonid Brezjnev in Moskou
- ▶ Zodat daar het SALT-I Akkoord getekend kan worden
- ▶ Een beperking van strategische nucleaire bewapening

Start van de Strategic Arms Limitation Talks

Consolidatie in de detente

11

De USA streefde naar normalisatie met China.

- ▶ De twee andere supermogendheden willen elkaars concurrenten niet zijn
- ▶ Daarom moet iedere mogelijke militaire confrontatie uit de weg worden gegaan
- ▶ De strijdkrachten in Centraal Europa moeten worden verminderd
- ▶ De uitweging van een nieuwe tripartite evenwichtsverhouding moet nog worden beproefd
- ▶ Maar Nixon geeft gelijktijdig veel steun aan Iran
- ▶ En intervenueert in Chili bij de afzetting van Allende door Pinochet, toch weer met containment-aspiraties

Reza Sjah Pahlavi en Nixon in 1969

Helter-skelter beleid van Gerald Ford bevordert multipolaire evenwicht niet

12

Ford trok het USA-leger uit Vietnam terug

- ▶ Maar Ford wordt geabsorbeerd door het Egypte-Sinaï-conflict
- ▶ Kissinger is ook hier mediator
- ▶ Hij tracht weer een machtsevenwicht te krijgen
- ▶ Via een bufferzone
- ▶ Hij bereikt geen mondiaal multipolair evenwicht
- ▶ Zijn gezag is in de USA ondermijnd omdat hij Nixon op voorhand gratie gaf: Ford moet het veld ruimen voor Jimmy Carter
- ▶ Maar ook deze trekt geen krijtstrepen
- ▶ Evenmin als zijn opvolgers

Voor evenwicht is een consequente lijn nodig; die ontbreekt

7/25/2023

Gerard Strijards

Zo overvalt Die Wende-1989 de USA

13

Gorbatsjow zoekt steun bij Reagan

- ▶ Die wil deze geven omdat het Warschaupakt overduidelijk aan het eind is
- ▶ En Gorbatsjow op de voorhand 500.000 USSR-troepen terug trekt
- ▶ Maar Reagan weet niet hoe het nu ontstane vacuüm te vullen
- ▶ Zonder het multipolaire machtsevenwicht in gevaar te brengen
- ▶ De Koude Oorlog is ten einde
- ▶ Een nieuwe dreigt in het vacuüm

Gerard Strijards
7/25/2023